

ARAŞTIRMA

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK BECERİLERİ İLE ÖZ DUYARLIKLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Evsen NAZİK*

Sevban ARSLAN*

Alınış Tarihi:23.12.2010

Kabul Tarihi:29.11.2011

ÖZET

Bu çalışma hemşirelik öğrencilerinin empatik beceri ve öz duyarlık seviyelerini ve aradaki ilişkiyi belirlemek için yapılmıştır. Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma 9-18 Aralık 2009 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini Çukurova Üniversitesi Adana Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümünde öğrenim gören 185 öğrenci oluşturmuştur. Veriler Kişisel Bilgi Formu, Öz Duyarlık Ölçeği ve Empatik Beceri Ölçeği - B formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, aritmetik ortalama ve standart sapma, t testi, Kruskal Wallish, Man Whitney U testi ve korelasyon testleri kullanılmıştır. Öğrencilerin empatik beceri puan ortalamasının 150.55± 26.81, Öz duyarlık ölçeği puan ortalamasının 73.67±9.65 olduğu saptanmıştır. Empatik beceri ölçeği ile öz duyarlık ölçeğine ait puanlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir (r=-0.264 p<0.01). Bu sonuçlar doğrultusunda ders içeriklerinin öğrencilerin empatik becerilerini ve öz duyarlıklarını geliştirecek şekilde planlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Empatik beceri; öz duyarlık; hemşirelik öğrencisi.

ABSTRACT

The Investigation of The Relations Between Empathic Skills and Self-Compassion of The Nursing Students

In this study, we aimed to determine empathy and self compassion levels and the relation between empathy levels and self compassion of nursing students. This descriptive study was carried out between 9 to 18 December 2009. The study groups was composed of 185 nursing students in Çukurova University Health School of Adana. Data were collected by Individual Information Form, Empathic Skills Test Form-B, Self-Compassion Scale. Data were assessed using percentage, arithmetical average, and Standard deviation, Kruskal Wallish, Man Whitney U test and correlation. It was determined that Empathic Skills scores of students were 150.55± 26.81 and Self-Compassion scores were 73.67±9.65. There was negatively significantly correlated between Empathic Skills and Self-Compassion scale scores (r =- 0264, p <0.01). In accordance with the results it is recommended that contents of lectures should be planned to allow improving students' empathic skills and self-compassion

Keywords: Empathic skills; self-compassion; nursing students.

GİRİŞ

Empati, bir kişinin kendini karşısındaki kişinin yerine koyarak, olaylara onun bakış açısı ile bakması ve o kişinin duygu ve düşüncelerini doğru olarak anlaması ve bu durumu iletmesi sürecidir (Dökmen 1994). Empatik beceri ise bireyin empati kurabilme durumunu ifade etmektedir. Erişilmesi zor ve karmaşık bir hedef olmasına karşın empati, insan ilişkilerinde önemli bir yer tutmaktadır (Dökmen 1994, Gülseren 2001).

Hemşirelik, insan ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı mesleklerden birisidir. Empati hemşirelik bakımının en temel bileşenlerinden

biridir. King, Peplau, Orlando, Travelbee, Widenbach gibi birçok hemşire teorisyen hemşireliği; hasta ve hemşire arasında kurulan iletişim olarak tanımlamaktadır (Williams and Stickley 2010). Hemşirelerin hastayı doğru bir şekilde anlaması, gereksinimlerini belirlemesi ve olumlu sonuçlar elde edebilmesi, empati yeteneği ve becerisi ile ilişkilidir. Empati yapabilen hemşire objektif olma özelliğine sahiptir. Empati yapmak, hastanın durumuna uygun hemşirelik girişimini planlamada yararlı olmasının yanı sıra, hastadaki olumlu gelişmeler

*Çukurova Üniversitesi Adana Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü (Yrd. Doç. Dr.) e mail: enazik@cu.edu.tr

Fax: 0 322 3386970 Tel: 0 322 3386484-1311

açısından hemşirelere de mesleki doyum sağlamaktadır (Maatta 2006, Williams and Stickley 2010). Hemşirelik mesleği için empati bu kadar önemli iken hemşirelerin yeterince empatik olamadıklarına yönelik çalışmalar bulunmaktadır (Reynolds and Scott 2000, Ergin ve ark 2009). Diğer taraftan gerek hemşirelik öğrencileri gerekse mezun hemşireler ile yapılan çalışmalar empatinin eğitim ile kazandırılabilen bir beceri olduğunu göstermektedir (Mete ve ark. 2001, Wikström 2001, Tutuk 2002, Sabancıoğulları ve ark. 2007).

Öz-duyarlık, bireyin acı ve sıkıntı çekmesine neden olan duygularına açık olması, kendine özenli ve sevecen tutumlarla yaklaşması, yetersizlik ve başarısızlıklarına karşı anlayışlı ve yargısız olması ve yaşadığı olumsuz deneyimlerin insan yaşamının bir parçası olduğunu kabul etmesi olarak tanımlanabilir (Neff 2003a). Öz-duyarlık, bireyin kendi deneyimlerini ortak bir insanlık deneyimi olarak görmesini, acı, sıkıntı, başarısızlık ve yetersizlikleri insanlık halinin bir parçası olarak algılamasını ve kendi de dahil tüm insanların duyarlı davranılmaya değerli olduğunu kabul etmesini içermektedir.

Öz-duyarlıkla ilişkili olan değişkenler üzerinde bazı araştırmalar yapılmış ve bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar öz-duyarlığın özellikle pozitif duygulanımı destekleyen ve negatif duygulanımı ise azaltan bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmalar öz-duyarlığın kendini kabul, yaşam doyumu, sosyal ilgi, bilinçlilik, özerklik, kişisel gelişim, mutluluk ve iyimserlik gibi birçok kavramla pozitif ilişkili olduğunu kanıtlamıştır. Aynı zamanda öz-duyarlık anksiyete, depresyon, öz-eleştiri, nörotizm, düşünce baskısı ve nörotik mükemmeliyetçilikle negatif ilişkili bulunmuştur (Neff 2003a, Neff 2003b). Ancak empatik beceri ve öz duyarlık arasındaki ilişkiye bakılan çalışmalara rastlanılamamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı hemşirelik öğrencilerinin öz duyarlık ve empatik beceri seviyelerini ve aradaki ilişkiyi belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Tanımlayıcı nitelikte olan bu araştırma 9-18 Aralık 2009 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın evrenini bir Sağlık Yüksekokulunun 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında öğrenim gören Hemşirelik Bölümü (1., 2., 3., 4. sınıf) öğrencileri oluşturmuştur.

Hemşirelik bölümünde toplam 312 öğrenci bulunmaktadır. Çalışmada örneklem seçimine gidilmemiş tüm evrene ulaşılmaya çalışılmıştır. Ancak 127 öğrenci çeşitli nedenlerle (devamsızlık, katılmayı kabul etmeme ve ölçekleri eksik doldurma) çalışma kapsamına alınamamıştır. Araştırmanın örneklemini toplam 185 öğrenci (Hemşirelik Bölümünün %59'u - I. Sınıf 58 , II. Sınıf 59, III. sınıf 37, IV. Sınıf 31) oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri, 9-18 Aralık 2009 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından hazırlanan öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini içeren Kişisel Bilgi Formu, Öz Duyarlık Ölçeği ve Empatik Beceri Ölçeği - B formu kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu öğrencilerin kaçınıcı sınıfta olduğunu, yaşını, yaşamını çoğunu nerede geçirdiklerini, kiminle birlikte yaşadıklarını içeren sorulardan oluşmuştur.

Empatik Beceri Ölçeği (EBÖ): Dökmen tarafından (1988) "Aşamalı Empati Sınıflaması"ndan yararlanılarak geliştirilen EBÖ, empatik anlayışı duygusal ve bilişsel boyutta sözel olarak ifade etme becerisini ölçmektedir. EBÖ, "A" ve "B" olmak üzere iki formdan oluşmaktadır. EBÖ-B formu, günlük yaşamla ilgili altı ayrı probleme dayanmaktadır. Her problemin altında bu problemin sahibine söylenebilecek birer cümlelik 12 empatik tepki bulunmaktadır. Bu altı problemin her birisi için 12 empatik tepki olmak üzere toplam 72 empatik tepki yazılı olarak deneğe sunulmaktadır. 12 tepkiden bir tanesi, rastgele cevaplayanları belirlemek amacıyla konulmuş olan, sorunla ilgisiz bir tepkidir ve sıfır puan sayılmaktadır. Eğer denek bu ilişkisiz tepkilerden bir tanesini bile seçerse, ölçeği yeterince okumadığı gerekçesi ile formun değerlendirmeden çıkarılması gerekmektedir. Deneklerden, her sorunun altındaki empatik tepkilerden 4 tanesini seçmeleri istenmektedir. Ölçekteki 6 sorunla ilgili olarak dörder tane, toplam 24 empatik tepki seçen bireyle, seçtikleri her bir tepkinin karşılığı olan puan, EBÖ-A formuna bakılarak verilmektedir. EBÖ'den alınan en düşük puan 62, en yüksek puan 219 puandır. Ölçeğin tekrar güvenilirliği 0.91 bulunmuştur. Çalışmada cronbach alfa 0.83 olarak bulunmuştur.

Öz duyarlık Ölçeği, Neff (2003b) tarafından geliştirilmiş ve Öveç, Akın ve ark (2007) tarafından Türkçe uyarlaması yapılmıştır. Özduyarlık Ölçeği'nin orijinal formu 26

maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt boyutlar öz-sevecenlik, öz-yargılama, paylaşımların farkında olma, izolasyon, bilinçlilik ve aşırı-özdeşleşmedir. Ölçek “1 hiçbir zaman”, “2 nadiren”, “3 sık sık”, “4 genellikle” ve “5 her zaman” şeklinde 5’li likert tipi bir derecelendirmeye sahiptir Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .72 ile .80, test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ise .56 ile .69 arasında bulunmuştur. Özduyarlık yapısının özelliklerini ölçen ve bireyin kendisi hakkında bilgi vermesine dayanan bir ölçme aracı olan Özduyarlık Ölçeği’nin cevaplama süresi yaklaşık 15 dakikadır. Çalışmada cronbach alfa .60 olarak bulunmuştur.

Veriler araştırmacılar tarafından toplanmadan önce öğrencilere çalışma hakkında bilgi verilmiş ve katılmayı kabul edenler çalışmaya alınmıştır. Anketler öğrenciler

tarafından sınıflarında yaklaşık 25-30 dakikada uygulanmıştır. Çalışmaya başlamadan önce araştırmacının yapıldığı okuldan resmi izin alınmıştır.

Veriler SPSS 13.0 paket programda analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik, aritmetik ortalama ve standart sapma, t testi, Kruskal Wallish, Man Whitney U testi ve korelasyon testleri kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmaya alınan öğrencilerin %31.4’ünün I. sınıf, %31.9’unun II. Sınıf, %20’sinin III. sınıf ve % 16.8’inin IV. Sınıf olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %78.9’unun kız, %21.1’inin erkek öğrenci olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin % 57.3’ünün 20 yaş ve üzeri olduğu, %50.3’ünün ilde yaşadığı belirlenmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Empatik Beceri ve Öz Duyarlık Ölçeği Puan Ortalamaları (s= 185)

Ölçek	Alt ve Üst Değerler	İşaretlenen Alt ve Üst Değerler	X SD
Empatik Beceri Ölçeği Toplam Puanı	62-219	86-208	150.55± 26.81
Öz Duyarlık Ölçeği Toplam Puanı	26-130	49-110	73.67±9.65

Öğrencilerin empatik beceri puan ortalamasının 150.55± 26.81, Öz duyarlık ölçeği puan ortalamasının 73.67±9.65 olduğu saptanmıştır. Empati yardım edici ilişkide hemşirenin, bireyi ve sorunlarını tanımlayabilmek için geliştirilmesi gereken en temel niteliklerdendir. Empatik beceri de bir kişilik özelliği olmakla birlikte eğitimle geliştirilebilir bir özelliktir ve hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında bu becerilerini geliştirmeleri gerekir (Williams and Stickley 2010). Elde edilen değerler diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında, çalışma grubumuzun empatik beceri puan ortalamasının Özyazıcıoğlu ve arkadaşlarının (2009) (EB:135.59±20.31), Akıncı ve Akgün’ün çalışmasından (2011) (EB:131.5±16.7) yüksek olduğu bulunmuştur.

Öz-duyarlık, bireyin kendi deneyimlerini ortak bir insanlık deneyimi olarak görmesini, acı, sıkıntı, başarısızlık ve yetersizlikleri insanlık halinin bir parçası olarak algılamasını ve kendi de dahil tüm insanların duyarlı davranılmaya değerli olduğunu kabul etmesini içermektedir. Araştırmada hemşirelik öğrencilerinin öz

duyarlık düzeylerinin orta derecede olduğu bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda öz duyarlık düzeyinin yüksekliğinin kendini kabul, yaşam doyumu, sosyal ilgi, bilinçlilik, özerklik, kişisel gelişim, mutluluk ve iyimserlik gibi birçok kavramla pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda öz-duyarlık anksiyete, depresyon, öz-eleştiri, düşünce baskısı ve mükemmeliyetçilikle negatif ilişkili bulunmuştur (Neff 2003a, Neff 2003b, Leary et al. 2007, Neff et al. 2007).

Öğrencilerin Öz Duyarlık Ölçeğinin Öz sevecenlik alt boyutundan 14.75±4.23, Öz yargılama alt boyutundan 12.60±4.33, Paylaşımların bilincinde olma alt boyutundan 11.77±3.35, İzolasyon alt boyutundan 10.64±3.48, Bilinçlilik alt boyutundan 13.14±3.22, Aşırı özdeşleşme alt boyutundan 10.62±3.93 puan aldıkları belirlenmiştir (Tablo 2). Öğrencilerin Öz duyarlık ölçeğinin alt boyutlarından aldıkları puanların ortalamaları incelendiğinde öz sevecenlik puan ortalamasının en yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Öğrencilerin Öz Duyarlık Ölçeğinin Alt Boyutları ile İlgili Puan Ortalamaları (s= 185)

Öz Duyarlık Ölçeğinin Alt Boyutları	Madde Sayısı	Alt ve Değerler	Üst İşaretlenen alt ve üst değerler	X	SD
Öz sevecenlik	5	5-25	5-24	14.75±4.23	
Öz yargılama	5	5-25	5-25	12.60±4.33	
Paylaşımların bilincinde olma	4	4-20	4-20	11.77±3.35	
İzolasyon	4	4-20	4-20	10.64±3.48	
Bilinçlilik	4	4-20	4-20	13.14±3.22	
Aşırı özdeşleşme	4	4-20	4-20	10.62±3.93	

Öz-sevecenlik bireyin kendisine yönelik sevecen ve nazik tutumlar geliştirmesi, kendilerini bir bütün olarak görmeleri, kendilerine ilişkin olumlu tutumlar geliştirmeleri ve buna uygun olarak davranmasıyla ilişkilidir (Neff 2003a). Bu özellikten dolayı öz-sevecenlik düzeyi yüksek olan bireyler pozitif duygulanıma sahiptir. Hemşirelik bir yardım mesleğidir ve terapötik hasta-hemşire ilişkisinin kurulmasında hemşirenin olumlu tutum geliştirmesi önemlidir. Kendine karşı olumlu tutum geliştirebilen karşısındakine de olumlu tutum geliştirebilecektir.

Öğrencilerin aşırı özdeşleşme ve izolasyon alt boyut puan ortalamalarının en düşük olduğu saptanmıştır. Aşırı özdeşleşme düzeyi yüksek bireylerin temel özellikleri olumsuz ve başarısız yaşantılar karşısında yaşadıkları negatif duygu ve düşüncelere kendilerini kaptırmaları, onlarla yoğun biçimde ilgilenmeleri ve onlara derin biçimde odaklanmalarıdır (Neff 2003a). İzolasyon bireyin kendini toplumdan ayrı ve o gruba yabancı olarak görmesini ifade eder. Özellikle sıkıntılı ve zor zamanlarında bireyin kendini toplumdan uzak tutması da izolasyonun diğer bir özelliğidir (Neff 2003a). Hemşirelik aşırı özdeşleşme ve izolasyonun olmaması gereken bir meslektir. Dolayısıyla öğrencilerde bu iki durumun diğer alt boyutlara göre düşük çıkması sevindiricidir. 1. sınıftaki öğrencilerin empatik beceri puanının 136.14 ± 15.44 , 4. sınıftaki öğrencilerin empatik beceri puanının 186.81 ± 18.55 olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. (KW= 65.214, p=0.000). 1. sınıftaki öğrencilerin Öz Duyarlık puan ortalamasının 75.47 ± 8.25 , 4.

sınıftaki öğrencilerin 68.55 ± 8.13 olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır (KW= 15.596 p=0.001). Kız öğrencilerin empatik beceri puanının 152.18 ± 27.22 , erkek öğrencilerin empatik beceri puanının 144.41 ± 24.60 olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır (MWU=2393.000, p>0.05). Kız öğrencilerin Öz Duyarlık puan ortalamasının 73.11 ± 9.29 , erkek öğrencilerin Öz Duyarlık puan ortalamasının 75.85 ± 10.73 olduğu ve aradaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır (MWU=2563.000, p>0.05) (Tablo 3).

Araştırmada, IV. sınıf öğrencilerinin empatik beceri puanları, I., II. ve III. sınıf öğrencilerinin puanlarından yüksek bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin yaşları da arttıkça empatik beceri puanlarının arttığı ve eğitimin ve yaşın empatik beceriyi anlamlı olarak etkilediği bulunmuştur. Mete ve Gerçek (2005) yaptıkları benzer çalışmada, öğrencilerin empatik beceri puanlarını I.yıl en düşük, IV. yıl en yüksek olduğunu belirtmiştir. Bu araştırma sonucu ve bulgumuz göstermiştir ki; yaş ve eğitim arttıkça empati becerisi gelişmekte ancak empatik becerisinin kazanılması uzun bir süreç gerektirmektedir.

Türkiye’de hemşirelik öğrencilerinin empatik becerilerinin eğitimle gelişip gelişmediğini belirlemeye yönelik aynı ölçek kullanılarak birçok çalışma yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları eğitimin empatik beceri gelişiminde etkili olduğunu göstermektedir (Mete ve Gerçek 2005, Ay 2006).

Tablo 3. Öğrencilerin Sosyodemografik Özelliklerine Göre Empatik Beceri ve Öz Duyarlık Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Sosyo demografik veriler	S	%	EB puan ortalaması	Anlamlılık	Öz Duyarlık puan ortalaması	Anlamlılık
Sınıf						
1. sınıf	58	31.4	136.14±15.44	KW=	75.47±8.25	KW= 15.596
2. sınıf	59	31.9	149.12±24.30	65.214	75.25±8.27	df=3
3. sınıf	37	20.0	145.03±23.61	df=3	72.70±13.04	p=0.001
4. sınıf	31	6.8	186.81±18.55	p=0.000	68.55±8.13	
Yaş						
17 yaş	5	2.7	143.20±11.07	KW=	75.60±3.71	KW= 8.476
18 yaş	25	13.5	138.24±20.16	13.578	75.72±9.76	df=3
19 yaş	49	26.5	144.02±21.80	df=3	76.10±8.81	p<0.05
20 yaş ve üzeri	106	7.3	156.81±29.10	p<0.01	72.00±9.93	
Cinsiyet				MWU=2393		MWU=2563.0
Kız	146	78.9	152.18±27.22	.000	73.11±9.29	00
Erkek	39	21.1	144.41±24.60	p>0.05	75.85±10.73	p>0.05
Yaşamın çoğunun geçirildiği yer						
Köy	27	14.6	145.33±28.10	KW= 1.653	77.63±6.94	KW= 9.222
İlçe	65	35.1	148.58±23.80	df=2	71.57±9.17	df=2
İl	93	50.3	153.43±28.32	p>0.05	74.02±10.31	p<0.05
Kiminle birlikte yaşanıldığı						
Aile	118	63.8	152.67±26.47	KW= 6.876	72.86±9.45	KW= 2.770
Arkadaş	37	20.0	140.38±21.55	df=2	76.62±10.74	df=2
Akraba	30	16.2	154.73±31.45	p<0.05	73.33±8.56	p>0.05

Öğrencinin geldiği yerleşim birimi değerlendirildiğinde EB puanları köy, ilçe, il sıralaması ile artış gösterdiği bulunmuş ancak aralarında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Öğrencinin geldiği yerleşim birimi ile Öz duyarlık puan ortalaması arasında anlamlı fark ($p<0.05$) bulunmuştur. Özyazıcıoğlu ve arkadaşlarının (2009)

çalışmasında bulgularımıza benzer şekilde öğrencilerin geldiği yerleşim yerleri ile EB puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Çalışmamızda küçük yerleşim biriminden gelen öğrencilerin yaşadığı çevre genişledikçe empatik becerilerinin arttığı, öz duyarlılıklarının azaldığı saptanmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Empatik Beceri Puanları ile Öz Duyarlık Puan Ortalamaları Arasındaki İlişki

Ölçekler	Empatik Beceri Ölçeği	Öz Duyarlık Ölçeği
Empatik Beceri Ölçeği	$r = 1.000$	$r = -0.264$ $p<0.01$
Öz Duyarlık Ölçeği	$r = -0.264$ $p<0.01$	$r = 1.000$

Empatik beceri ölçeği ile öz duyarlık ölçeğine ait puanlar arasında negatif yönde

anlamlı bir ilişki belirlenmiştir ($r= -0.264$ $p<0.01$) (Tablo 4).

Tablo 5. Öğrencilerin Öz Duyarlık Ölçeği Alt Boyutları ile Empatik Beceri Puan ortalamaları arasındaki İlişki

Öz Duyarlık Ölçeği Alt Boyutları	Empatik Beceri Ölçeği
Öz sevecenlik	r= 0. 110
Öz yargılama	r= - 0. 287*
Paylaşımların bilincinde olma	r= - 0. 087
İzolasyon	r= - 0. 287*
Bilinçlilik	r= 0. 108
Aşırı özdeşleşme	r= - 0. 151**

* p< 0.01 ** p< 0.05

Öz Duyarlık Ölçeği Alt Boyutlarından Öz yargılama, İzolasyon ve Aşırı özdeşleşme alt boyutları ile empatik beceri ölçeği puan ortalamaları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur (r= - 0. 287 p< 0.01, r= - 0. 287 p< 0.01, r= - 0. 151 p< 0.05). Diğer bir deyişle öz yargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleşme arttıkça empati azalır ya da empati arttıkça öz yargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleşme azalır. Öz-yargılama düzeyi yüksek olan bireylerin kendilerine ilişkin olumlu değerlendirmelerde bulunmaları ve yetersizliklerine anlayışla yaklaşmaları söz konusu değildir. Bu durum da kendilerini pozitif değerlendirmelerini ve duygularını tarafsız olarak ele almalarını engeller. Yapılan çalışmalar öz yargılama, izolasyon ve aşırı özdeşleşme düzeyi yüksek olan bireylerin kendilerine ve duygusal süreçlerine ilişkin pozitif bir tavır

KAYNAKLAR

Akın Ü, Akın A, Abacı R. Öz-Duyarlık Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2007; 33(2): 01-10.

Akıncı A, Akgün G. Kırklareli Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim Ve Becerileri Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 2011;6 (17): 53-65.

Ay F. Lisans Eğitiminin Hemşirelik Öğrencilerinin Empati Beceri Düzeyine Etkisinin Belirlenmesi. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2006; 22 (1):95-105.

Dökmen Ü. Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi Ve Psikodrama İle Gelistirilmesi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 1988;21:155-190.

Dökmen Ü. Sanatta Ve Günlük Yaşamda İletişim Çatışmaları Ve Empati. 1.Baskı, Ögünç Ofset, İstanbul. 1994.

takımlarının zor olduğunu göstermektedir (Neff et al. 2007, Öveç 2007).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın yapıldığı Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin Empatik Beceri ve Öz duyarlık ölçeği puan ortalamaları orta düzeye yakın bulunmuştur. Öğrencilerin EB puanları 1.sınıflara göre 4.sınıfta daha yüksek bulunmuş ve aralarında anlamlı fark saptanmıştır. Öğrencilerin öz duyarlık puanları sınıflar ilerledikçe düşmüş ve aralarında anlamlı fark saptanmıştır. Öğrencinin sınıfı, yaşı, yerleşim yeri ve birlikte yaşanan kişilerle EB puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuş, cinsiyet ve yaşamın çoğunun geçirildiği yer arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Öz duyarlık puan ortalaması ile öğrencinin sınıfı, yaşı, yaşamın çoğunun geçirildiği yer arasında anlamlı bir ilişki saptanırken, cinsiyet ve birlikte yaşanan kişilerle anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Öğrencilerin empatik beceri ölçeği ile öz duyarlık ölçeğinden aldıkları puanlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki belirlenmiştir

Bu sonuçlar doğrultusunda eğitimin öğrencilerin empatik beceri düzeyi ve öz duyarlık düzeyinin gelişmesindeki önemi dikkate alınarak, öğrencilerde bu becerilerin gelişmesi için ders içeriklerinin ve yöntemlerin daha fazla geliştirilmesi önerilebilir. Ayrıca Öz-duyarlık alanında yapılan araştırmalar oldukça yeni olduğu için, yaşamın çeşitli alanlarında bu yapının pozitif çıktılarla ilişkisini inceleyen farklı araştırmalara ihtiyaç vardır.

Ergin D, Celasin N, Akış Ş, Altan Ö, Bakırhoğlu Ö, Bozkurt S. Dahili Kliniklerde Görev Yapan Hemşirelerin Tükenme ve Empatik Beceri Düzeyleri ve Bunları Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi 2009; 4(11): 49-64.

Gülseren Ş. Eşduyum (Empati): Tanımı Ve Kullanımı Üzerine Bir Gözden Geçirme. Türk Psikiyatri Dergisi 2001;12(2):133-145.

Leary MR, Tate EB, Adams CE, Batts Allen A, Hancock J. Selfcompassion And Reactions To Unpleasant Self-Relevant Events: The Implications Of Treating Oneself Kindly. Journal Of Personality And Social Psychology 2007; 92,887-904.

Maatta SM. Rethinking Empathy İn Nursing Education: Shifting To A Developmental View. Nursing Philosophy 2006; 7 (1) : 3-10.

Mete S, Gerçek E. PDÖ Yöntemiyle Eğitim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve

Becerilerinin İncelenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 9(2): 11-17.

Neff KD. Self-Compassion: An Alternative Conceptualization Of A Healthy Attitude Toward Oneself. *Self And Identity* 2003a; 2(2): 85-102.

Neff KD. The Development And Validation Of A Scale To Measure Self-Compassion. *Self And Identity* 2003b; 2(3): 223-250.

Neff KD, Kirkpatrick KL, Rude SS. Self-Compassion And Adaptive Psychological Functioning. *Journal of Research in Personality* 2007; 41: 139– 154.

Öveç Ü. Öz-Duyarlık İle Öz-Bilinç, Depresyon, Anksiyete Ve Stres Arasındaki İlişkilerin Yapısal Eşitlik Modeliyle İncelenmesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, 2007.

Özyazıcıoğlu N, Aydınoğlu N, Aytekin G. Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Empatik ve Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2009, 12(3): 46-53.

Reynolds W, Scott PA, Austin W. Nursing Empathy And Perception Of Moral, *Journal Of Advanced Nursing* 2000; 32(1):235.

Sabancıoğulları S, Kelleci M, Doğan S, Gölbaşı Z. Entegre Eğitim Programında Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerinin Yıllara Göre İncelenmesi. C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2007; 11 (2) 1-7.

Tutuk A, Al D, Doğan S. Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi. C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2002; 6 (2): 36-42.

Wikström BM. Work Of Art Dialogues An Educational Technique By Which Students Discover Personal Knowledge Of Emphaty, *International Journal of Nursing Practice* 2001; 7(1):24-29.

Williams J, Stickley T Empathy and Nurse Education. *Nurse Education Today* 2010; 30(8):752-755.